

דגם תשובות לשאלון בכלכלה, 2 יח"ל, מס' 063281 קיץ תשפ"א

- בדגם זה מפורטות התשובות על שאלות המבחן, וכן מפורטים הקריטריונים למתן הציון.
- על כל סעיף של שאלה או על שאלה שלמה בשאלות שאין בהן סעיפים, יש להקליד ציון (באחוזים) מ-0 עד 100 (בלי קשר למספר הנקודות של הסעיף או השאלה במבחן).
- בדגם מפורטים קריטריונים לחלוקת הניקוד בכל סעיף (לדוגמה: בסעיף שבו נדרשים הסבר ודוגמה יכולה להיות חלוקה של 60% להסבר ו-40% לדוגמה או כל חלוקה אחרת, על פי דרישות הדגם).
- כדי להבטיח בדיקה שוויונית והוגנת, יש להקפיד על ציון על פי קריטריונים אלה. עם זאת, נדרש שיקול דעת בהערכה, בייחוד בתשובות חריגות שקשה להעריך על פי הדגם.
- תשובה שהוצג בה מודל מתאים אך השימוש בו שגוי תקבל 40% (ולחפך: שימוש מתאים במודל שגוי — 40%).
 - תשובה שלא צוינה בה משמעות הצירים או שהשימוש בהם שגוי תקבל 30% מן הנקודות שניתנו לסרטוט.
 - תשובה ללא חיצים וללא הסבר על השינוי בגדלים תקבל 80%.
 - תשובה שלא הוצג בה מודל, אך ההסבר המילולי מלא תקבל 40%.
- הערה למעריך:** בכל מקום שמופיע בו מודל קיינס, יש לנהוג כדלהלן:
- תשובה שבה לא מוקם המשק, תזכה ב-30% על המודל.
 - סימון שינויים בחיצים ייחשב הסבר.
 - תשובה שסורטטו בה העקומות על מערכת צירים אחת או שסורטט בה רק E וצוינו רכיבי, תיחשב מלאה.

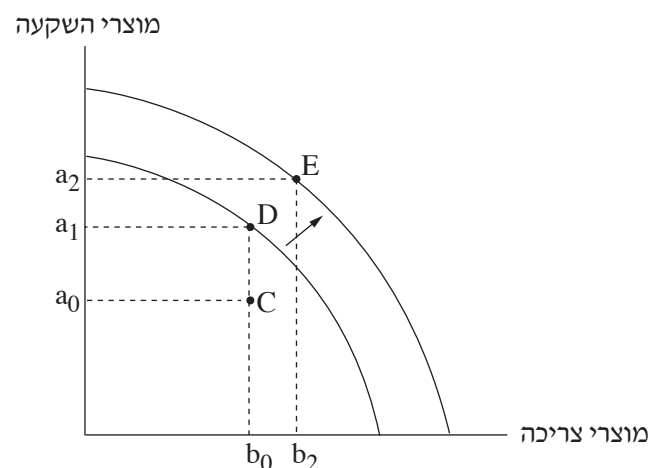
פרק ראשון

יש לענות על אחת מן השאלות 1-4.

1. א. כל הגדרה $100\% = 50\%$

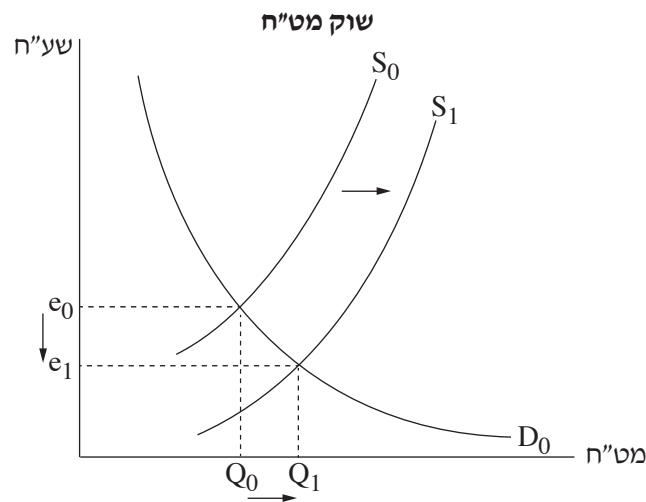
תוצר לאומי — סך כל המוצרים והשירותים שמשק מייצר בשנה אחת.
תוצר לאומי לנפש — התוצר הלאומי מחולק למספר הנפשות באוכלוסייה.

ב. $100\% = 60\% \text{ סרטוט} + 40\% \text{ הסבר}$

- במצב מוצא המשק באבטלה בנקודה C. הרכב הייצור: a_0 מוצרי השקעה ו- b_0 מוצרי צריכה. גידול בהשקעות במשק: בטווח הקצר מעבר מנקודה C לנקודה D על העקומה. הרכב הייצור: a_1 מוצרי השקעה ו- b_0 מוצרי צריכה. בטווח הארוך תהיה צמיחה כלכלית, כלומר אפשרויות הייצור יגדלו בתנאי שהגידול בהשקעה יהיה גדול מן הבלאי. המשק עובר לנקודה E. הרכב הייצור: a_2 מוצרי השקעה ו- b_2 מוצרי צריכה.
- הערות:** — תלמיד שרק צמצם אבטלה — 100%.
— כל אחד מהטווחים (קצר/ארוך) — 50%.
— תלמיד שלא ציין שרק בהנחת השקעה נקייה חיובית, תהיה צמיחה בטווח ארוך, יקבל 90% על הכול.

ג. 60% סרטוט + 40% הסבר (מתוכו 10% כינוי השינוי) = 100%

גידול בתיירות הנכנסת יביא לגידול בהיצע המט"ח. מעבר מעקומת S_0 לעקומת S_1 .
שע"ח יורד מ- e_0 ל- e_1 .
השינוי מכונה תיסוף.

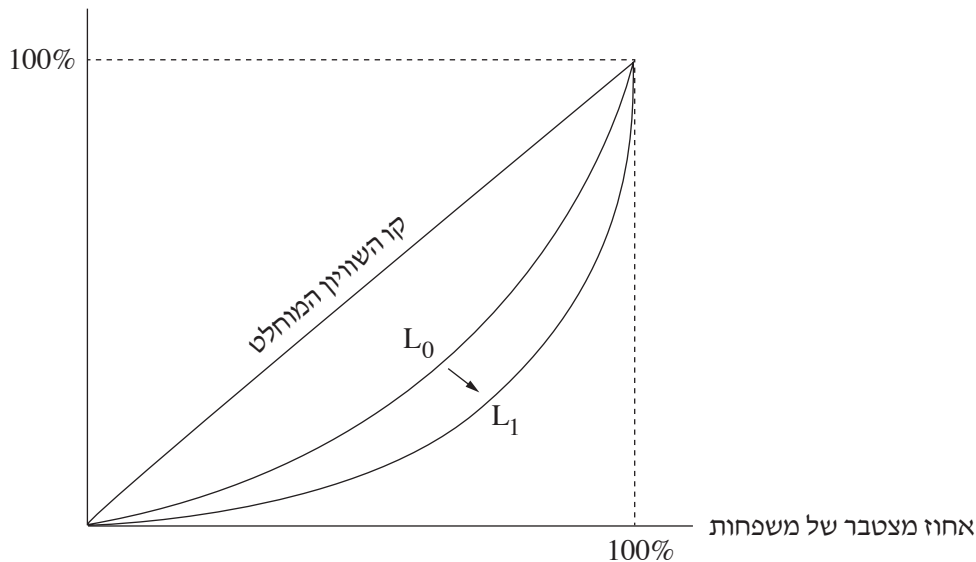
2. א. 50% גישה + 50% הסבר = 100%

הגישה היא כלכלית ניאורליברלית. הממשלה מאפשרת למשק לפעול ללא מגבלות וללא התערבות והיא אינה מגינה על הייצור המקומי ועל העובדים, ובכך היא נוקטת גישה כלכלית ניאורליברלית.
הערה: ציין בטעות גישה קפיטליסטית והסביר נכון גישה ניאורליברלית, יקבל 75%.

ב. 30% הסבר + 60% עקומת לורנץ + 10% מדד ג'יני = 100%

סגירת המפעלים דוחקת את העובדים מן העשירונים התחתונים מחוץ למעגלי העבודה וגורמת לעלייה באי-שוויון בהכנסות במשק.

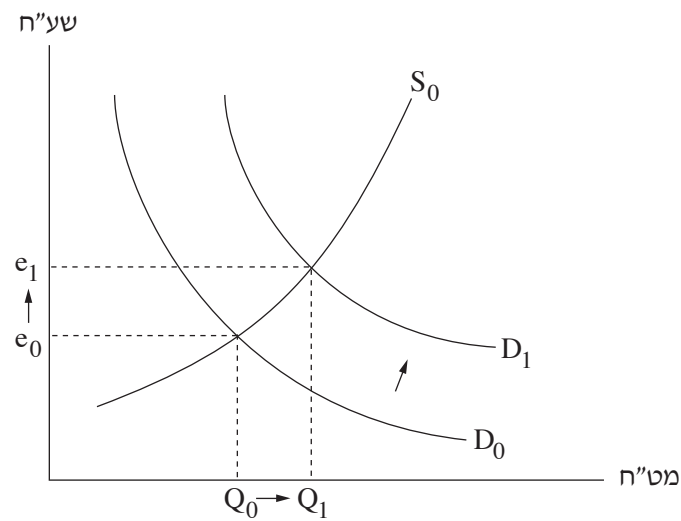
אחוז מצטבר של הכנסות

עקומת לורנץ תזוז מ- L_0 ל- L_1 תרחק מקו 45° של קו השוויון המוחלט. מדד ג'יני יגדל ויתקרב יותר למדד 1.

הערה: שרטט מלבן ולא ריבוע, יקבל 95% על הכול.

ג. 60% סרטוט + 30% הסבר + 10% כינוי = 100% שוק מט"ח

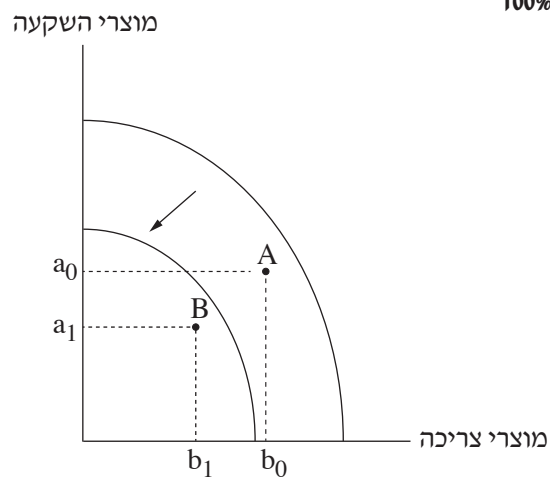

הקניית באתרים בחו"ל מגדילות את הביקוש למט"ח. עקומת הביקוש זזה מ- D_0 ל- D_1 ולכן שער החליפין עולה מ- e_0 ל- e_1 . שינוי זה מכונה פיחות.

3. א. 40% זיהוי + 60% הגדרה = 100%

התופעה מכונה בריחת מוחות. בריחת מוחות היא הגירה של עובדים משכילים ומיומנים כדי לעבוד במדינות מפותחות בחו"ל.

ב. 60% סרטוט + 40% הסבר = 100%

בריחת מוחות גורמת בטווח הארוך לנסיגה כלכלית. אפשרויות הייצור של המשק יורדות ועקומת התמורה יורדת.
הערות: — מיקום הנקודה B יכול להיות על העקומה החדשה או בתוך העקומה החדשה.
 — רישום שגוי על צירים – 70% על הכול.

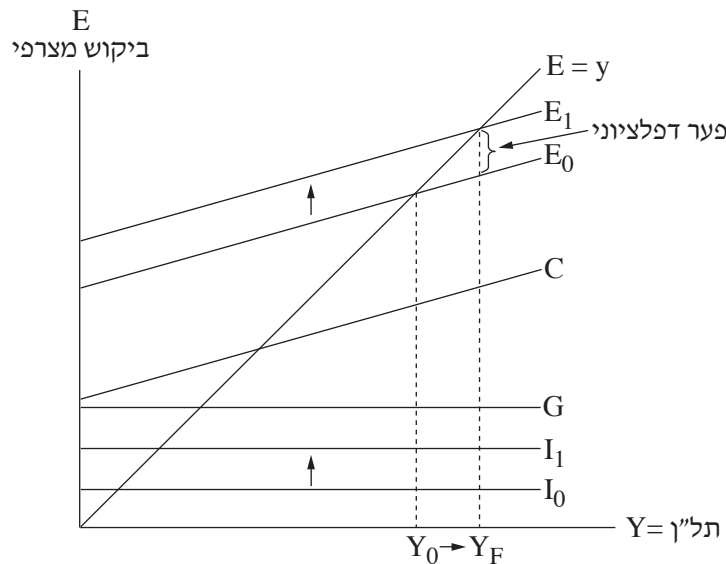
ג. 60% סרטוט + 40% הסבר (20% לכל פרמטר) = 100%

במצב מוצא המשק באבטלה (פער דפלציוני). פרויקט הקמת מכוני מחקר חדשים מגדיל את ההשקעה הציבורית מ- I_0 ל- I_1 , והביקוש המצרפי גדל מ- E_0 ל- E_1 . רמת התוצר גדלה — מעבר מ- Y_0 ל- Y_F . האבטלה חוסלה.

הערות: תלמיד שלא סרטט פער דפלציוני או סימן אבל לא נכון — 90% על הכול.

תלמיד שרק צמצם אבטלה — 100%.

תלמיד שהגדיל את G במקום I — יקבל 50% על הכול.

4. א. הגדרה = 100%

$$\text{גמישות הביקוש} = \frac{\text{אחוז השינוי בכמות המבוקשת}}{\text{אחוז השינוי במחיר}}$$

הערות: — כל הגדרה נכונה אחרת תתקבל (כולל נוסחה במילים).

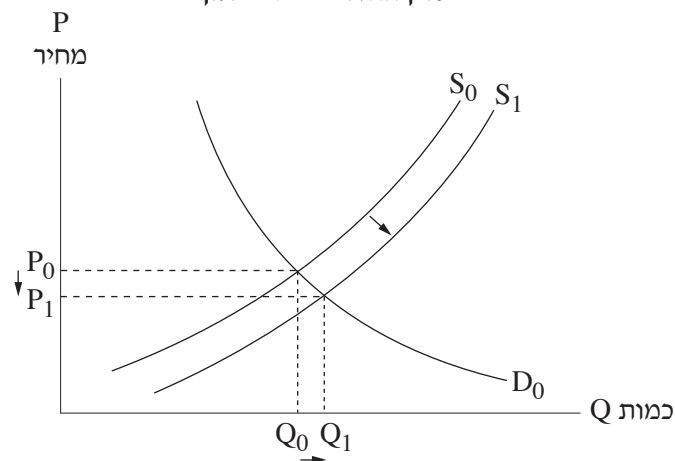
— אם פירט סוגי גמישות (קשיח/גמיש) ללא הסבר מלא ונוסחא — 40% על הכול.

ב. 60% סרטוט + 40% הסבר (20% זיהוי הגמישות, 5% מחיר, 15% פדיון) = 100%

(1) המשמעות של גמישות גדולה מ- 1 היא ששינוי במחירי הלינה ב- 1% גורם לשינוי של יותר מ- 1% בכמות המבוקשת.

הערה: יתקבל כל הסבר נכון אחר, כמו: נחיצות ↓ ותחליפיות ↑.

שוק החדרים בבתי מלון

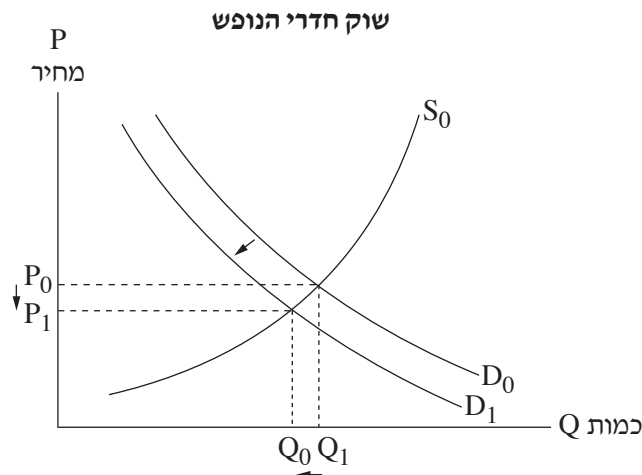
(2) פתיחת בתי המלון החדשים משמעותה עלייה בהיצע, כלומר מעבר מעקומה S_0 ל- S_1 .

מחיר הלינות יורד מ- P_0 ל- P_1 . פדיון בעלי בתי המלון משתנה מ- $P_0 Q_0$ ל- $P_1 Q_1$.

אף על פי שמחיר הלינות יורד מ- P_0 ל- P_1 , פדיון היצרנים גדל, מאחר שגמישות הביקוש גדולה מ- 1 וכמות הלינות גדלה ביותר מן השינוי במחיר.

הערה: תלמיד שציין גמישות אבל הוריד בפידיון — 90% על הכול.

ג. 60% סרטוט + 40% הסבר = 100%

עקב ירידת מחיר של המוצר התחליפי — בתי המלון, ירד הביקוש לחדרי נופש. עקומת הביקוש ירדה מ- D_0 ל- D_1 . המחירים יורדים והכמות קטנה.

הכנסות בעלי הצימרים ירדו מ- $P_0 Q_0$ ל- $P_1 Q_1$.

הערה: תלמיד שלא התייחס למושג "מוצר תחליפי" — מינוס 10%.

פרק שני

יש לענות על אחת מן השאלות 5-6.

5. א. 10% הגדרה + 20% סיבה + 70% סרטוט והסבר = 100%

(1) פריז עבודה = תפוקה לעובד ליחידת זמן, או תמ"ג לעובד.

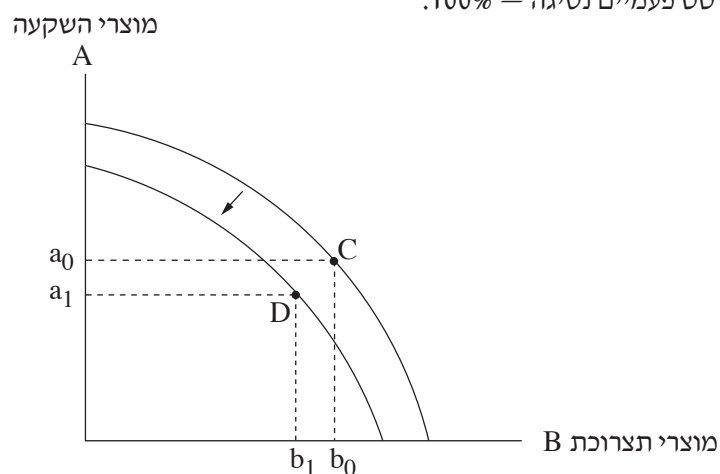
(2) הסיבות לפריז עבודה נמוך על פי הקטע: (1) איכות נמוכה של הציוד במקומות עבודה (2) כוח האדם אינו מיומן ואינו משכיל (3) איכות תשתיות התחבורה ירודות וגורמות לאובדן שעות רבות בדרכים.

(3) הירידה בפריז העבודה תגרום לנסיגה כלכלית בטווח הארוך.

אפשרויות הייצור של המשק יצטמצמו, עקומת התמורה תרד שמאלה ולמטה.

הערות: — אם במקום נסיגה הציג בטעות אבטלה — 60% על הכול.

— אם שרטט פעמיים נסיגה — 100%.

ב. 50% לכל מטרה = 100%

- הגדלת פרוין העבודה תיעשה על ידי השקעה בתשתיות ובעיקר בתחבורה הציבורית, השקעה בשיפורים טכנולוגיים, בציד ובמכונות, והשקעה בהכשרה ובהשכלה של עובדים.
 - הקטנת האי־שוויון תיעשה על ידי השקעה בתשתיות תחבורה באזורי פיתוח, פתיחת מפעלים בעלי טכנולוגיה מתקדמת באזורי פיתוח והשקעה במורים ובחינוך באזורי פיתוח.
- הערה:** לקרוא היטב תשובות התלמידים — מגוון רחב, ולהחליט בהתאם.

6. א. 10% הגדרה + 20% כיצד מחושב + 70% תאור השינוי במדד = 100%

(1) מדד ג'ני — ביטוי מספרי לאי־שוויון בחלוקת ההכנסות במשק.

מקבל ערכים מאפס עד אחד.

אפס פירושו שוויון מושלם (דהיינו שלכולם אותה ההכנסה) ואחד פירושו אי־שוויון מוחלט.

מחושב: שטח הכלוא בין עקומת לורנץ לקו 45 המעלות, חלקי שטח המשולש ABC.

הערה: ללא נוסחה — 80%.

(2) תיאור השינוי במדד:

- בשנים 2007-2009 חלה עלייה במדד ג'ני.
- בשנים 2009-2011 חלה ירידה במדד ג'ני.
- בשנים 2011-2015 חלה עלייה במדד ג'ני.

הערה: אין חובה להדגים בנתוני התרשים.

ב. 30% הצגת גורם + 70% סרטוט והסבר = 100%

(1) ירידה בהכנסה מפנסיה, לחלק מאוכלוסיית הקשישים.

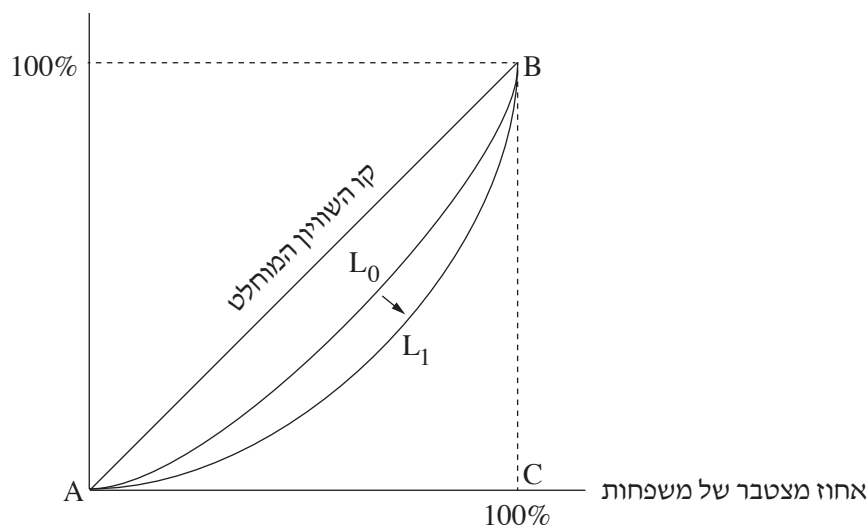
• גידול במספר הקשישים שאין להם פנסיה.

• הקטנת תשלומי העברה.

• גידול בקושי בשילוב קשישים משכילים פחות במקומות עבודה.

(2) הגידול באי־שוויון בקרב הקשישים מתבטא במעבר עקומת לורנץ מ־ L_0 ל־ L_1 ובהתרחקות מקו ה־ 45° של קו השוויון המוחלט.

אחוז מצטבר של הכנסות

הערות: — שרטוט מלא אך הציג גורם שגוי — 70%.

— שרטוט מלבן במקום ריבוע — 95%.

פרק שלישי

יש לענות על שתיים מן השאלות 7-12.

7. א. 50% לכל עיקרון = 100%

עקרונות המאפיינים את הגלובליזציה:

- הסרת מכסים ומגבלות על סחר בין-לאומי
- הסרת מגבלות על תנועות הון בין שתי המדינות
- הסרת מגבלות על כניסת מהגרי עבודה

ב. העיקרון = 100%

מדיניות זאת אינה מתאימה לעיקרון של הסרת מגבלות על כניסת מהגרי עבודה כי צמצום אשרות העבודה מגביל כניסת עובדים זרים.

8. א. 40% קביעה + 60% הצגה = 100%

גישה חברתית-כלכלית ניאו-ליברלית.

מאפייניה:

- חירות ומימוש עצמי של הפרט
- יוזמה ותחרות חופשית
- התערבות מעטה בשוק, הפרטת מוסדות ציבור
- צמצום גביית מיסים מן הציבור וצמצום תשלומי העברה
- אין מתפקידה של הממשלה לצמצם פערים.

ב. 50% לכל טענה = 100%

- המדינה אינה דואגת לרווחת האדם.
- המדינה אינה דואגת לרמת חיים נאותה ולביטחון כלכלי.
- חוסר שוויון חברתי.
- המדינה אינה דואגת לאבטחת איכות השירותים שהאזרח מקבל.

9. א. שלושה תנאים (33% לכל תנאי) = 100%

בשוק חופשי/תחרות משוכללת מתקיימים התנאים האלה:

- מספר רב של יצרנים וצרכנים.
- אין התארגנויות של יצרנים או צרכנים.
- כל אחד מן היצרנים והצרכנים רואה את המחיר כנתון.
- אין התערבות של הממשלה בשווקים.
- לכל יצרן וצרכן יש מידע מלא על המוצרים.
- בכל שוק נמכר מוצר הומוגני אחד.
- יש ניידות מלאה של גורמי ייצור.

ב. 40% קביעה 60% הסבר = 100%

בשוק הנמלים אין "תחרות משוכללת" כי לא מתקיים התנאי "מספר רב של יצרנים וצרכנים". בישראל יש רק שני נמלים עיקריים.

הערות: — כתבו הסבר לא נכון, כמו הממשלה מתערבת בשוק — 40%.

— ציינו דואופול — 100%.

10. א. 40% קביעת הערכים + 60% הסבר = 100%

הפחתת מיסים פירושה הוזלה של ירקות שמיובאים לישראל.
 ירקות מיובאים הם מוצרים תחליפיים לירקות מתוצרת הארץ, ולכן הביקוש להם יקטן, ובעקבות זאת החקלאים המקומיים יאלצו להוריד מחירים. דבר זה יוביל להפסדים, ובטווח הארוך יגרום לפיטורי עובדים.
ערכים בעד הפחתת מיסים: חירות ומזעור התערבות הממשלה / עזרה לחלשים באמצעות הפחתת יוקר המחיה.
ערכים נגד הפחתת מיסים: דאגה לביטחון הכלכלי של העובדים / צמצום אי־שוויון בהכנסות / ביטחון תזונתי.

ב. נימוק = 100%

תמיכה ברעיון:

- שוק חופשי ותחרותיות.
 - קניית פירות וירקות מחו"ל מגדילה את הביקוש למט"ח, מביאה לפיחות ועוזרת ליצוא.
 - התנגדות לרעיון:
 - פגיעה בענף החקלאות מורידה את הכנסות המדינה ממיסים.
 - פגיעה בענף החקלאות עלולה לגרום לאבטלה.
 - פגיעה אפשרית בבריאות הציבור (חשש לאיכות).
- הערה: כל נימוק נכון מתוך החומר הנלמד יתקבל.

11. א. 40% כל הגדרה = 80% + 20% סוג המס = 100%

מס פרוגרסיבי — מס ששיעורו עולה ככל שההכנסה עולה.
 מס רגרסיבי — מס ששיעורו יורד ככל שההכנסה עולה.
 מכיוון שהעלו את המס רק על בעלי ההכנסות הגבוהות, מס ההכנסה יהיה פרוגרסיבי יותר.
הערה: במס רגרסיבי אם ציין רק שזה אותו מס לכולם ללא התייחסות לסכום קבוע — 80%.

ב. 30% אי שוויון + 70% הסבר = 100%

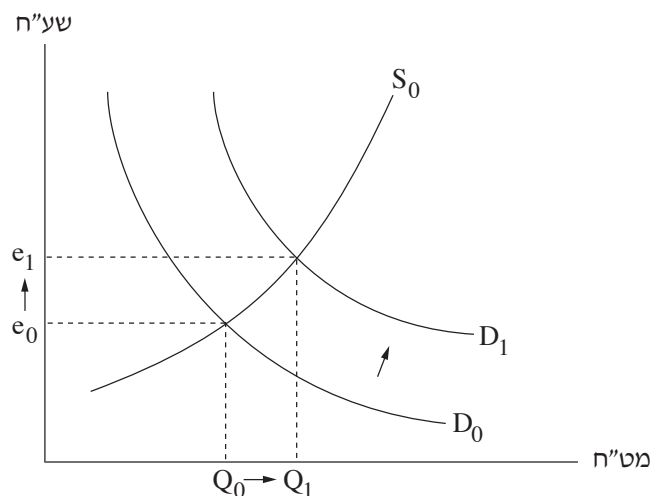
האי־שוויון יקטן, כי העלו את המס רק לבעלי ההכנסות הגבוהות. בשל כך תקטן ההכנסה הפנויה שלהם, ובכך יצטמצם הפער בין בעלי ההכנסות הגבוהות לבעלי ההכנסות הנמוכות.

12. א. 60% הגדרה + 40% דוגמה מספרית = 100%

פיחות — ירידה בערך של המטבע המקומי מול מט"ח. לדוגמה $1\$ = 3$ שקלים, ולאחר הפיחות $1\$ = 4$ שקלים.

ב. 60% סרטוט + 40% הסבר = 100%

שוק מט"ח

קניית מטבע חוץ על ידי בנק ישראל תביא לגידול בביקוש למטבע חוץ. מעבר מעקומת D_0 לעקומת D_1 .
 שע"ח עולה מ- e_0 ל- e_1 .